

صاحب امتیاز و مدیر مسئول : صادق سلامت دوم سردبیر : محمد سلامت دوم صفحه آرا : مهدی سلامت دوم زیر نظر شورای نویسندگان ا نشانی: اهواز، امانیه، انتهای خیابان منصفی شرقی بین مدرسو لقمان جنب کارگزاری بیمه، انتهای بن بست دانایی، پلاک ۶ لیتوگرافی و چاپ: قم – شاخه سبز	سایت: WWW.JAHANAKHBARNEWS.IR ایمیل: JAHANAKHBAR@GAMIL.COM تلفن: ۰۶۱-۳۳۳۶۷۴۹۶ فکس: ۰۲۱-۲۸۴۲۱۷۵۸	شماره ۱۹۸۰- دوشنبه ۱۷ آذر ۱۴۰۴ - ۱۷ جمادی‌الثانیه ۱۴۴۷ - DECEMBER 08
--	--	--

شوش به یاد کاوشگر خود

مرحوم میرعابدین کابلی شاید تنها باستان‌شناس ایرانی بود که با ۱۱ فصل کاوش و انجام کاوش‌هایی هدفمند در شوش به بسیاری از سوالات باستان‌شناسی این شهر به ویژه در دوره هخامنشی پاسخ داد. به دلیل سال‌ها کار بی‌وقفه در کاوش دوره‌های پیش از تاریخ، هخامنشی، پارثی، اسلامی شوش و هفت تپه در چهارمین سال ارتحال این استاد برجسته باستان شناس، اوایل آذرماه جاری همایشی در تجلیل میرعابدین کابلی در پایگاه میراث جهانی شوش برگزار شد. علی یویری مدیر پایگاه میراث جهانی شوش در این آیین با اشاره به جایگاه ممتاز استاد کابلی در تحقیقات و اکتشاف‌های علمی و تاریخی گفته است: «مرحوم استاد کابلی از چهره‌های اثر گذار و پیشگام باستان‌شناسی ایران بود که کارنامه‌ای درخشان در کاوش‌های علمی، مطالعات تطبیقی و مستندسازی میراث فرهنگی دارد و نکوداشت وی در حقیقت تکریم دانش، اخلاق و سال‌ها مجاهدت علمی او به ویژه در شوش است». اگرچه استاد میرعابدین کابلی در دوازدهم فروردین ۱۴۰۰ و در سن ۷۸ سالگی در زادگاهش بابل چشم از جهان فروبست اما راه او در کشف و فهم عظمت تاریخ ایران همچنان گشوده است و بر دوش پژوهشگران و دانشجویان رسالتی سنگین برای استمرار آن باقی مانده است. کتاب ناتمام «شوش» نیز بخشی از همان میراث علمی ناتمام است که شایسته است توسط پایگاه میراث جهانی شوش یا اداره کل میراث‌فرهنگی خوزستان سامان یابد و منتشر شود. میرعابدین کابلی تنها یک باستان‌شناس برجسته نبود؛ او نماد دانش، اخلاق پژوهشی و پایداری در سخت‌ترین شرایط جنگ و محدودیت‌های میدانی بود؛ چهره‌ای که اثر قلم‌موی کاوشگری‌اش بر چهره شوش و تاریخ باستانی ایران ماندگار شده و همچنان الهام‌بخش نسل امروز و فردای باستان‌شناسی کشور است.

ارزشمندی شد که اطلاعات گرانسنگی از معماری پیش از تاریخی روشن کرد. دقت و نظم و تجربیات گرانسنگ استاد کابلی در کاوش موجب تحسین بود». اینها را جبرئیل نوکنده از باستان شناسان برجسته کشور و مدیر موزه ملی ایران در یادداشتی پیرامون کابلی نگاشته است. نوکنده می‌افزاید: «میرعابدین کابلی سمبلی از نسل دوم باستان‌شناسان میدانی در ایران است که در تمام مراحل تصمیم‌ساز و حساس تاریخ باستان‌شناسی پنج دهه گذشته کشور حضور موثر داشته است. انجام چندین فصل کاوش روشمند علمی، انتشار دهها مقاله و کتاب موجب شده تا کابلی را به حق باید تاریخچه باستان‌شناسی ایران دانست».

کاوش در محوطه تاریخی شوش

۱۱ ماه پس از انجام عملیات فتح المبین در غرب شوش و عقب راندن دشمن بعثی از منطقه، هیاتی به سرپرستی میرعابدین کابلی از طرف مرکز باستان شناسی ایران در سال ۱۳۶۱ در این محوطه باستانی شوش مستقر می‌شود. هدف این هیات، روشن شدن چگونگی جبهه غربی دیواره تختگاه آپادانا و کیفیت و کمیت آثار حد فاصل لبه خیابان اصلی شهر امروزی شوش بود. این هیات در حدود یک سال فعالیت در این محوزه با انجام حفاری در سه کارگاه، افزون بر آثاری از دوره اسلامی و گورستانی از دوره اشکانی، موفق به کشف دیواره هخامنشی نیز شد. کاوش‌های انجام شده نشان داد که این دیواره خشتی، بر روی چندین رج آجر قیراندود، بنا نهاده شده است. حفاری هیات، نشان داد که بخشی از دیوار حدود سه متر عقب نشسته است. در این فرورفتگی، علاوه بر آثار پراکنده، تکه‌ای به اندازه کف دست از یک کتیبه سنگی به خط میخی پارسی باستان به دست آمد. چشمگیرترین اثری که در این‌ کاوش مورد شناسایی قرار گرفت، کوره آجرپزی مربوط به دوره سلجوقی است که در مطالعه صنعت آجرپزی در خور توجه است.

مرحوم استاد میرعابدین کابلی – باستان شناسی که خاک را بزرگ‌ترین مربی خود می‌دانست؛

کاوش در آثار تاریخی، کار هر کس نیست!

بررسی‌های باستان‌شناسی که از سوی کارشناسان میراث فرهنگی انجام شد، محوطه باستانی شوش به‌اضافه حریم آن تا ۸۰۰ هکتار افزایش یافت.

آغاز کاوش فرانسوی‌ها در شوش

«سال ۱۸۸۴ میلادی در دوران ناصرالدین شاه قاجار، قراردادی میان ایران و فرانسه منعقد می‌شود که براساس آن دولت فرانسه اجازه داشت در ناحیه شوش و مقبره دانیال نبی بدون آسیب رساندن به آثار باستانی حفاری کند». اینها را محمدنادر نصیری‌مقدم استاد دانشگاه و مدیر دیپارتمان پژوهش‌های ایران‌شناسی دانشگاه استراسبورگ در مقاله‌ای اعلام می‌کند و ادامه می‌دهد: «براساس این قرارداد اگر در این حفاری‌ها طلا، نقره و جواهرات پیدا می‌شد به دولت ایران تعلق و سایر آثاری هم که در جریان این حفاری پیدا می‌شد به صورت ۵۰- ۵۰ به ایران و فرانسه تعلق می‌یافت». او می‌افزاید: «به‌منظور اجرای این قرارداد «دیو لا فوا» باستان‌شناس فرانسوی به همراه همسرش به ایران سفر و حفاری خود در ناحیه شوش را آغاز می‌کند؛ چهار سال بعد در سال ۱۸۸۸ برخلاف مفاد قرارداد و بدون اطلاع ایران، تمام آثار کشف شده در حفاری‌های شوش در موزه لوور به نمایش گذاشته می‌شوند. با اطلاع ناصرالدین شاه از نقض عهد فرانسوی‌ها، روابط باستان‌شناسی ایران و فرانسه برای سال‌ها تعلیق می‌شود».

قراردادی ننگین با ارزش ۱۰ هزار تومان

نوروز رجبی باستان شناس نیز در این باره می‌گوید: «پس از مرگ ناصرالدین شاه و انتقال قدرت به مظفرالدین‌شاه قاجار، فرانسوی‌ها برای احیای دوباره کاوش‌های باستان شناسی در ایران، با زیرکی تمام اشیایی را که از شوش به‌دست آمده بود، در یک نمایشگاه در موزه لسور به نمایش گذاشتند و مقامات ایران را برای بازدید از آن‌ها دعوت کردند. به این ترتیب، کلاه گشادتری را سر ایرانی‌ها گذاشتند که آن هم دریافت امتیاز انحصاری کاوش‌ها به‌صورت مفصل‌تر و دقیق‌تر در قرارداد سال ۱۹۰۰ میلادی (هم‌زمان با ۱۲۷۹ هجری شمسی) بود». براساس قرارداد جدید که از آن به عنوان «قرارداد مظفرالدین‌شاه» نیز یاد می‌شود، امتیاز انحصار کاوش‌های باستان شناسی در تمام ایران به مدت ۶۰ سال در ازای پرداخت ۱۰ هزار تومان به دولت فرانسه واگذار شد. مرحوم استاد میرعبدالدین کابلی در مصاحبه‌ای این قرارداد را «تنگین» توصیف می‌کند و می‌گوید: «این قرارداد ننگین بود زیرا اگر باستان‌شناسی در هر جای ایران کار می‌کرد، فرانسوی‌ها اعتراض می‌کردند. برای مثال وقتی در باغ حاج مخبرالسلطه هدایت صدراعظم وقت، تعدادی آثار باستانی پیدا شده بود آن‌ها اعتراض کردند که چرا در آنجا بدون اجازه و اطلاع‌شان کار شده است».

قلعه شوش معروف

پس از آقا و خانم «دیولافوا» که کاوش‌های باستان‌شناسی را در شوش آغاز کردند، به سبب امتیاز انحصاری خریداری شده توسط فرانسوی‌ها، حفاری کاوشگران فرانسوی در شوش تا سال ۱۳۵۸ خورشیدی (۱۹۷۹ میلادی)توسط «دمورگان»،

ردّ قلم‌موی او هنوز بر چهره کهن شهر تاریخی شوش ماندگار است؛ مرحوم استاد میرعابدین کابلی، باستان‌شناسی که خاک را بزرگ‌ترین مربی خود می‌دانست، رسالتی بزرگ را بر دوش دانشجویان این سرزمین برای شناخت ژرف‌تر تاریخ کهن این آب و خاک نهاده است. متولد نهم مردادماه ۱۳۲۲ در شهرستان بابل است. او که از نوجوانی به تاریخ علاقه‌مند بود در دوران دبیرستان با کاوش‌های محوطه باستانی مارلیک گیلان آشنا و این جرقه‌ای برای تولد یکی از استادان صاحب نام باستان شناسی ایران شد. در سال ۱۳۴۷ موفق به دریافت مدرک کارشناسی باستان‌شناسی دانشگاه تهران شد و فعالیت خود را در اداره کل باستان‌شناسی از سال ۱۳۵۰ آغاز کرد. مسیری که میرعابدین در جوانی و دانشجویی به رشته باستان شناسی آغاز کرد او را در طول پنج دهه فعالیت و کاوش در مناطق مختلف کشور به ویژه شوش، به استاد میرز این رشته در ایران مبدل کرد تا اینکه از او در سال ۱۳۹۵ به عنوان یکی از مفاخر میراث فرهنگی ایران تجلیل به عمل آمد. زندگی و کارنامه مرحوم استاد میرعابدین کابلی را باید در بستر تاریخ پرفرازونشیب باستان‌شناسی ایران فهم کرد؛ مسیری که از غارت سیستماتیک آثار شوش در دوران امتیازات استعماری فرانسه در ایران آغاز شد و تا تثبیت حضور کاوشگران ایرانی پس از لغو انحصار و تصویب «قانون عتیقه‌ها» ادامه یافت.

کابلی در چنین بستری، با تکیه بر تجربه میدانی، دقت روشمند و نگاه انسانی‌اش به «خاک»، توانست دروازه هخامنشی و بخش‌هایی از معماری پیش از تاریخ و اسلام شوش را آشکار سازد و شکاف‌های دانش یک قرن کاوش‌های خارجی را پر کند. او نه‌تنها نماد نسل دوم باستان‌شناسان میدانی ایران بلکه الگویی از دانش، اخلاق پژوهشی و پایداری در شرایط سخت جنگ و محدودیت‌ها بود؛ چهره‌ای که میراث علمی و انسانی‌اش، به‌ویژه در شوش، همچنان الهام‌بخش پژوهشگران و دانشجویانی است که دل در گرو این آب و خاک و تمدن کهن این سرزمین دارند.

شوش مهمترین شهر باستانی جهان

شوش از مهم‌ترین و باشکوه‌ترین شهرهای باستانی ایران و جهان در ۱۱۵ کیلومتری شمال غربی اهواز قرار دارد و تنها شهر ایران است که ۲ اثر ثبت جهانی دارد. «محوطه باستانی شوش» و «معبد چغازنبیل» ۲ اثر شاخص میراث فرهنگی کشورمان در شهرستان شوش قرار دارند که هر ۲ در فهرست جهانی یونسکو به ثبت رسیده‌اند. وجود آثار باستانی پیش از میلاد و نیز آثاری از چندین تمدن مهم از جمله هخامنشی، ساسانی، اشکانی و اسلامی در شوش، این شهرستان را به یک هدف مهم برای گردشگران داخلی و خارجی تبدیل کرده است.

این جایگاه ممتاز تاریخی موجب علاقه‌مندی کاوشگران فرانسوی به حضور در شوش شد. باستان‌شناسان فرانسوی که در دوره قاجار نخستین کاوش‌ها را در این منطقه انجام دادند، براساس برآورد اولیه، ۴۰۰ هکتار از این محوطه را به‌عنوان عرصه باستانی شوش تعیین کردند، اما در